

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024-02-27 Nr. TP-2

Vilnius

Posėdis įvyko 2024 m. vasario 20 d. 13 val. nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Vilma Žukauskienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG T, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T nariai – doc. dr. Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė, Ona Drobėlienė, Sandra Daugirdienė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocy, Zigmantas Kalesinskas, Vaida Kasparavičienė, doc. Virginijus Kašinskas, Angelė Kavaliauskienė, dr. Lina Leparskienė, Olijardas Lukoševičius, prof. dr. Lina Petrošienė, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, dr. Žilvytis Šaknys, Gita Šapranauskaitė, Jonas Vaiškūnas, dr. Skaidrė Urbonienė; EKG T specialistai – Jolita Eidikonienė, Agnė Jakavičiūtė, Violeta Dubnikienė, Valia Skrodenienė, Valdas Voveris, Asta Žernienė, Vilma Žukauskienė.

Posėdžio kvorumas yra.

Darbotvarkė:

1. Dėl Etninės kultūros globos tarybos 2023 m. veiklos ataskaitos patvirtinimo.
2. Dėl 2025-ųjų metų paskelbimo atmintiniais Lietuvos liaudies dainų metais.
3. Dėl etninės kultūros srities NVO sąrašo patvirtinimo.
4. Dėl siūlymo Kauno–Klaipėdos automagistralei suteikti gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“.
5. Dėl siūlymo keisti Tautinio paveldo produktų įstatymą.

Darbotvarkei pritarta bendru Tarybos sutarimu.

1. SVARSTYTA. Tarybos 2023 m. metinės ataskaitos projekto patvirtinimas.

D. Urbanavičienė pristatė Tarybos 2023 metų ataskaitos (toliau – Ataskaita) pagal atliktus darbus lentelę, bendrą Ataskaitos projektą (žr. Ataskaitos projektą prisegtuke). Ji paaiškino, kad galutinis Tarybos 2023 m. ataskaitos variantas Seimui turi būti pateiktas kovo 1 d., iki to laiko Ataskaitos projektą bus galima dar patikslinti regioninių tarybų 2023 m. ataskaitų duomenimis (dauguma regioninių tarybų ataskaitas jau pateikė ir daug duomenų įtraukta). Didžioji dalis Ataskaitos rengimo darbo jau yra padaryta, todėl ataskaitos duomenis Tarybai siūloma patvirtinti šiame posėdyje, nes kito Tarybos posėdžio iki kovo 1 d. nebus.

Ataskaitos projektas su Tarybos nariais buvo aptartas nagrinėjant Tarybos atliktus darbus vadovaujantis kalendoriniu 2023 m. veiklos planu.

R. Astrausko nuomone, Ataskaitoje reikia EKG T pateiktus siūlymus aprašyti trumpai ir konkrečiai – kas pasiūlyta, ar buvo į tai atsižvelgta.

EKG T su Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetu, laikinosiomis Etno bičiulių bei Pilietinio pasipriešinimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupėmis 2023 m. kovo 22 d. surengtos

konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ rezoliuciją Tarybos nariai V. Griškevičienė, V. Jocyš ir Z. Kalesinskas siūlė aktyviau skleisti, pateikti Seimo komitetams, kreiptis į partijas.

N. Balčiūnienė pasidalino informacija, kad ši rezoliucija buvo siūsta Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui.

V. Jocyš pasitikslino dėl jo atsiųstos informacijos apie Žirgo metų įgyvendinimą, kuri dar nebuvo įtraukta į Ataskaitos projektą.

D. Urbanavičienė paaiškino, kad visų 2023 metais įgyvendintų atmintinų metų – Žirgo, Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Klaipėdos krašto – priemonių suvestinės bus įdėtos į EKGTV svetainę, o Ataskaitoje pateikiamos tik nuorodos į suvestines.

V. Griškevičienė pritarė, kad reikėtų visas su etnine kultūra susijusių atmintinų metų įgyvendinimo suvestines įdėti į EKGTV svetainę. Be to, reikėtų įdėti duomenis apie dalyvių kaitą Lietuvos moksleivių etninės kultūros olimpiadoje.

V. Jocio manymu, rengiant suvestines apie atmintinų metų įgyvendinimą reikėtų remtis tų metų patvirtintais veiksmų planais patikslinant, ar visos priemonės buvo įgyvendintos.

Z. Kalesinskas atkreipė dėmesį, kad Ataskaitoje kalbant apie veiklas siekiant Sūduvos vardo įtvirtinimo reikėtų tik konstatuoti faktą, kad klausimas buvo 2023 m. teiktas ir svarstytas, o procesas bus tęsiamas 2024 m.

NUTARTA:

1. Tarybos 2023 m. ataskaitos projektą iš esmės patvirtinti.
2. Tarybos 2023 m. ataskaitą, patikslintą ir papildytą regioninių tarybų metinių ataskaitų informacija, pateikti suderinti Tarybos nariams el. paštu.

2. SVARSTYTA. 2025-ųjų metų paskelbimas atmintiniais Lietuvių liaudies dainų metais.

D. Urbanavičienė informavo, kad Seimo Istorinės atminties komisijai ir Kultūros komitetui yra pateiktas Tarybos raštas dėl atmintinų Lietuvių liaudies dainų metų paskelbimo 2025 metais – remiantis tuo, kad tuomet sukanka 200 metų nuo pirmojo lietuvių liaudies dainų rinkinio ir pirmojo tyrinėjimo paskelbimo, šis klausimas buvo svarstytas 2024 m. sausio 31 d. bendrame Seimo Istorinės atminties komisijos ir Kultūros komiteto posėdyje. Problema ta, kad Seimas jau paskelbė dėl atmintinų metų 2025-aisiais rezoliuciją ir nutarimus, todėl minėtame posėdyje buvo pasiūlyta, kad atmintinus Lietuvių liaudies dainų metus savo nutarimu galėtų paskelbti EKGTV, o Seimo Istorinės atminties komisija ir Kultūros komitetas tam pritaria.

V. Jocyš iškėlė klausimą dėl finansavimo.

D. Urbanavičienė atsakė, kad ir anksčiau įgyvendinant su etnine kultūra susijusius atmintinus metus niekada nebuvo skiriamas papildomas finansavimas (išskyrus nebent Klaipėdos krašto metus), tačiau EKGTV, kaip Seimui atskaitinga ekspertinė institucija, galėtų kreiptis į LRT, Lietuvos kultūros tarybą, Kultūros ministeriją, Švietimo, mokslo ir sporto bei kitas ministerijas, savivaldybes, siūlydama finansuoti Lietuvių liaudies dainų metų įgyvendinimo priemones.

V. Griškevičienė pasiūlė kreiptis į Lietuvos kultūros tarybą, kad atsižvelgtų svarstant paraiškas dėl tų atmintinų metų įgyvendinimo projektų.

J. Vaiškūnas pasiūlė kreiptis ir į kitus fondus. Taip pat EKGTV turėtų numatyti Lietuvių liaudies dainų metų veiksmų planą, sukurti ženklą.

V. Jocys siūlo kviesti institucijas į partnerius, surengti spaudos konferenciją.

D. Urbanavičienė pasiūlė Tarybai pritarti siūlymui, kad EKG T nutarė paskelbti 2025 metus atmintiniais Lietuvių liaudies dainų metais atsižvelgiant į tai, kad sukanka 200 metų nuo pirmojo lietuvių liaudies dainų rinkinio ir pirmojo lietuvių liaudies dainų tyrinėjimo paskelbimo. Taip pat ji pasiūlė ateityje pagalvoti dėl siūlymų 2027, 2028 ir 2029 metams, kokie galėtų būti su etnine kultūra susiję atmintini metai.

NUTARTA. Pritarti bendru sutarimu siūlymui paskelbti 2025 metus atmintiniais Lietuvių liaudies dainų metais atsižvelgiant į tai, kad sukanka 200 metų nuo pirmojo lietuvių liaudies dainų rinkinio ir pirmojo lietuvių liaudies dainų tyrinėjimo paskelbimo.

3. SVARSTYTA. Etninės kultūros srities NVO sąrašo patvirtinimas.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad EKG T nariams atsiųstas etninės kultūros srities NVO papildytas sąrašas buvo tikslinamas išbraukiant juridinio statuso neturinčias organizacijas, o kaimo bendruomenės iškeltos į kiekvieno etnografinio regiono NVO sąrašo pabaigą. D. Urbanavičienė siūlo sąrašą, jei prireiks, viešinti nenurodant NVO adreso ir vadovo, tik pavadinimą ir statusą (asociacija ar VŠĮ). Šiais metais galime atlikti tyrimą dėl etninės kultūros NVO padėties naudojantis šiuo NVO sąrašu. Ji pastebėjo, kad socialinėje srityje veikiančioms organizacijoms lengviau negu kultūrinėms NVO. Atliekant tyrimą reikėtų palyginti teisinę bazę (Asociacijų įstatymą, Bendruomenių įstatymą ir kt.), pateikti išvadas, ko trūksta, kad etninės kultūros asociacijos būtų stipresnės. Turint tyrimą ateityje galėtume teikti siūlymus dėl teisinių palengvinimų etnokultūrinėms NVO. Reikėtų nutarti, kokia tvarka surašyti NVO sąrašą.

V. Jocys paklausė, kodėl į sąrašą nėra įtraukta Šilalės kraštiečių draugija.

V. Griškevičienė ir D. Urbanavičienė atsakė, kad viešai yra paskelbta informacija, jog Šilalės kraštiečių draugija yra išregistruota Registrų centro iniciatyva.

L. Sungailienė pasiūlė NVO sąrašo duomenis sukelti į EXCEL lentelę, kadangi toks būdas būtų priimtinesnis atliekant įvairias paieškas.

D. Urbanavičienė siūlė patikslinti kai kurias NVO, kurios galbūt labai mažai susijusios su etnine kultūra (pvz., stilizuotų šokių kolektyvai, turintys juridinį statusą).

Z. Kalesinsko nuomone, reikia nustatyti konkrečius kriterijus, ką mes norime įtraukti (pvz., folkloro, etnografiniai ansambliai, tradicinės kapelos ir pan.), kad galėtume apspręsti, ar tai yra susiję su etnine kultūra.

D. Urbanavičienė siūlo šį sąrašą patvirtinti kaip pagrindą ir dar el. paštu surašyti pastabas, dėl ko kyla klausimų, ką išbraukti, ką pridėti.

J. Vaiškūnas siūlo fiksuoti panaikintas etnokultūrinės NVO, šiuos atvejus reikia nagrinėti.

NUTARTA. Bendru sutarimu kaip pagrindą patvirtinti sudarytą etninės kultūros srities NVO sąrašą, jį patikslinti el. paštu siūlant pakeitimus.

4. SVARSTYTA. Siūlymas Kauno–Klaipėdos automagistralei suteikti gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“.

V. Griškevičienė pasidalino Mažosios Lietuvos regioninės tarybos posėdyje 2024 m. vasario 19 d. išsakytais svarstymais ir nuoskauda, kad etnografinis Mažosios Lietuvos regionas vis dar tapatinamas su Žemaitija. Mažosios Lietuvos savivaldybės gavo raštą iš Seimo laikinosios Žemaičių

grupės pirmininkės R. Šalaševičiūtės, kuriame siūloma pavadinti automagistralę Kaunas–Klaipėda Žemaičių greitkelio. Mažosios Lietuvos regioninės tarybos nariai su tuo nesutinka, nes Klaipėda ir dalis Klaipėdos rajono yra Mažoji Lietuva. Kolegos iš regioninės tarybos susipažino su Kultūros ministerijos pateiktu raštu šiuo klausimu ir pritarė ministerijos siūlymui senąjį istorinį Žemaičių plentą (jungiantį Ariogalą ir Kryžkalnį, Kryžkalnį ir Vėžaičius) pažymėti ženklu „Žemaičių plentas“, nepritariant automagistralės Kaunas–Klaipėda gretutiniam pavadinimui „Žemaičių greitkelis“. Mažosios Lietuvos regioninės tarybos manymu, yra supriešinamos dvi regioninės bendruomenės (mažlietuvių ir žemaičių). Mažosios Lietuvos taryba prašė palaikyti jų poziciją.

V. Jocys patikslino, kad siūlymas Kauno–Klaipėdos automagistralei suteikti gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“ buvo pateiktas visų pirma nuo Žemaitijos regioninės tarybos.

D. Urbanavičienė atsakė, kad šio siūlymo EKG T nėra svarsčiusi, taip pat ir kitos regioninės tarybos, todėl gerai, kad Mažosios Lietuvos regioninė taryba iškėlė šį jiems aktualų klausimą. Taip pat svarbu, ar su šiuo klausimu yra supažindinta Seimo laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė.

N. Balčiūnienė sakė nematanti čia jokio supriešinimo.

V. Jocys patikslino, kad greitkelio pavadinimo iniciatorius buvo prof. Č. Kudaba.

J. Vaiškūnas atkreipė dėmesį, kad automagistralė Kaunas–Klaipėda yra nacionalinės reikšmės kelias ir jungia visus etnografinius regionus.

L. Sungailienė siūlo rašant Tarybos argumentus pasižiūrėti į Susisiekimo ministerijos pateikiamą informaciją, kaip skirstomi keliai, koks žodynas ir pan.

D. Urbanavičienė pasiūlė balsuoti dėl tokio EKG T nutarimo iš 2-jų dalių: 1) Taryba pritaria siūlymui pažymėti krašto kelią KK197 kaip istorinį Žemaičių plentą; 2) Taryba nepitaria automagistralės Kaunas–Klaipėda gretutiniam pavadinimui „Žemaičių greitkelis“.

Balsavimo rezultatai: „už“ – 19 Tarybos narių; „susilaiko“ – 1 narys.

NUTARTA:

1. Pritarti Kultūros ministerijos siūlymui aktualizuoti Žemaičių plento istorinį atminimą įvairiais būdais.

2. Nepritarti siūlymui suteikti automagistralei Kaunas–Klaipėda A1 gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“.

3. Parengti ir išsiųsti raštą Seimo laikinosios Žemaičių grupės pirmininkei R. Šalaševičiūtei, Seimo laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pirmininkui A. Pociui, savivaldybėms ir Mažosios Lietuvos regioninei tarybai.

5. SVARSTYTA. Siūlymas keisti Tautinio paveldo produktų įstatymą.

Šį klausimą pristatė EKG T vyr. specialistė Violeta Dubnikienė. Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM) rengia Tautinio paveldo produktų įstatymo pakeitimus, jame nebebus baigtinių datų dėl sertifikavimo. Pradėjus rengti įstatymo pakeitimą buvo suorganizuotas susitikimas Žemės ūkio ir Kultūros ministro iniciatyva. Lyg ir buvo sutarta, kad tos funkcijos, kurios nėra ŽŪM privalomos – t. y. tautinio paveldo kaip etninės kultūros dalies globa, turėtų būti vykdomos Kultūros ministerijos įstaigų. Tačiau per Kultūros ministerijos ir Lietuvos nacionalinio kultūros centro (toliau – LNK C) pasitarimą LNK C darbuotojai nesutiko, kad tautinis paveldas būtų perduotas Kultūros ministerijos sričiai. Taigi ŽŪM parengė Tautinio paveldo produktų įstatymo pakeitimo projektą, kuris netrukus turėtų būti paskelbtas Teisės aktų projektų registre.

D. Urbanavičienė pasiūlė Tarybai sudaryti EKG T darbo grupę (tiksliau, atnaujinti nuolatinę darbo grupę Tautinio paveldo produktų klausimams spręsti).

NUTARTA. Patvirtinti EKG T nuolatinę Tautinio paveldo produktų darbo grupę, kuri spręstų tautinio paveldo klausimus, įtraukiant šiuos narius: Vilną Griškevičienę, Loretą Sungailienę, Zigmą Kalesinską, Onutę Drobėlienę, Rimantą Astrauską, Joną Rudzinską ir Dalią Urbanavičienę.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Vilma Žukauskienė